

JUGOSLOVENSKO DRUŠTVO ZA PROUČAVANJE ZEMLJIŠTA
YUGOSLAV SOCIETY OF SOIL SCIENCE
SOCIÉTÉ YOUGOSLAVE DE LA SCIENCE DU SOL

No 9

Prof. dr Gjorgji FILIPOVSKI
Prof. dr Milivoje ĆIRIĆ

ZEMLJIŠTA JUGOSLAVIJE

SOILS OF YUGOSLAVIA — SOLS DE YOUGOSLAVIE
ПОЧВЫ ЮГОСЛАВИИ

BEOGRAD
1 9 6 3

JUGOSLOVENSKO DRUŠTVO ZA PROUČAVANJE ZEMLJIŠTA
YUGOSLAV SOCIETY OF SOIL SCIENCE
SOCIETE YOUGOSLAVE DE LA SCIENCE DU SOL

No 9

Prof. dr Gjorgji FILIPOVSKI
Prof. dr Milivoje ĆIRIĆ

ZEMLJIŠTA JUGOSLAVIJE

SOILS OF YUGOSLAVIA — SOLS DE YOUGOSLAVIE
ПОЧВЫ ЮГОСЛАВИИ

BEOGRAD
1 9 6 3

S A D R Ž A J
CONTENTS — СОДЕРЖАНИЕ

Predgovor — — — — —	7
---------------------	---

I DEO

PRIRODNI USLOVI OBRAZOVANJA ZEMLJIŠTA U JUGOSLAVIJI — —	9
I. Panonska nizija — — — — —	11
II. Abrazione terase i površi na obodu Panonskog i Vlaško-pontijskog bazena — — — — —	13
III. Visoke venačne planine — — — — —	15
IV. Jadransko-primorska oblast sa ostrvima — — — — —	21
V. Središna zona rašednih planina i kotlina stare rodopske mase — —	22

II DEO

ZEMLJIŠTA POLJOPRIVREDNIH REONA

I. Nerazvijena mineralno-karbonatna zemljišta — — — — —	25
II. Deluvijalna zemljišta — — — — —	34
III. Aluvijalna zemljišta — — — — —	61
IV. Hidrogena zemljišta — — — — —	106
V. Slatine i slatinasta zemljišta — — — — —	150
A. Solončaci i solončakasta zemljišta — — — — —	162
B. Solonjeci i soloncava zemljišta — — — — —	178
C. Solodi i osolođena zemljišta — — — — —	196
VI. Smonice — — — — —	203
VII. Černozemi — — — — —	255
VIII. Gajnjače — — — — —	314
IX. Crvenice i ostalna crvena zemljišta — — — — —	336
X. Ilimerizovna zemljišta — — — — —	380
XI. Pseudoglejevi — — — — —	395

III DEO

ZEMLJIŠTA PLANINSKO-ŠUMSKIH REONA

I. Neki problemi ispitivanja i kartiranja planinsko-šumskih terena — —	423
II. Zemljišta na krečnjačkim supstratima — — — — —	426
A. Zemljišta na čistim jedrim krečnjacima — — — — —	427
1. Rendzine — — — — —	429
2. Smeđe zemljište — — — — —	444
3. Ilimerizovana zemljišta — — — — —	449

B. Zemljišta na laporovitim krečnjacima	— — — — —	452
C. Zemljišta na silifikovanim krečnjacima	— — — — —	454
D. Zemljišta na dolomitima	— — — — —	454
III. Zemljišta na silikatnim supstratima	— — — — —	458
A. Zemljišta na kiselim silikatnim stenama	— — — — —	459
1. Nerazvijena zemljišta na rastresitim supstratima (sirozemi)	— — — — —	460
2. Humusno-silikatna zemljišta	— — — — —	461
3. Kisela smeđa zemljišta	— — — — —	462
B. Zemljišta na stenama bogatim kvarcom	— — — — —	466
1. Smeđe podzolasto zemljište	— — — — —	467
2. Podzol	— — — — —	469
C. Zemljišta na serpentinitima	— — — — —	473
1. Humusno silikatna zemljišta na serpentinitima	— — — — —	477
2. Smeđa (ruda) zemljišta na serpentinu	— — — — —	479
3. Ilimerizovana zemljišta na serpentinu	— — — — —	480
D. Zemljišta na bazičnim eruptivnim stenama	— — — — —	481
REGISTAR	— — — — —	485

PREDGOVOR

Pedološka istraživanja u našoj zemlji započeta su još pre Prvog svetskog rata, početkom ovog veka. Temelji tih istraživanja postavljeni su u pedološkim zavodima poljoprivrednih i šumarskih fakulteta i pedološkim odsecima poljoprivrednih instituta, koji su osnovani između dva svetska rata. U periodu socijalističke izgradnje naše zemlje znatno je povećana mreža naučnoistraživačkih ustanova i snabdevena savremenom opremom za istraživanja iz oblasti nauka o zemljištu. Broj naučnih kadrova iz oblasti nauka o zemljištu povećan je za nekoliko puta i naučna istraživanja su dobila svoj puni zamah. Prikupljen je obiman naučni materijal na osnovu kojega su ogromno porasla naša znanja o zemljištima Jugoslavije.

Ovo delo predstavlja prvu kompletnu studiju o zemljištima Jugoslavije. To je rezultat višegodišnjih zapažanja i istraživanja samih autora, kao i korišćenja skoro svih objavljenih i najvećeg dela neobjavljenih radova iz oblasti nauka o zemljištu u nas. Trebalo je savladati veliki broj teškoća pri pisanju ove studije. Vreme je bilo ograničeno, a o nekim zemljištima, naročito onima iz planinskošumskih rejona, bilo je vrlo malo podataka. Pri korišćenju postojećeg materijala teškoće su se javile, što je mnoge postavke koje su bile odraz shvatanja i nivoa znanja svoga vremena, trebalo uskladiti sa savremenim dostignućima u pedologiji. U vezi sa tim trebalo je usklađivati nomenklaturu, što se uvek nije moglo do kraja sprovesti. Pokazalo se npr. da je grupa zemljišta koja je u nas bila proučavana pod nazivom „podzolasto zemljište i podzoli” trebalo razbiti na tri samostalna zemljišna tipa (podzol, ilimerizovano zemljište i pseudoglej — parapodzol). Teško je bilo iz postojećih podataka precizno utvrditi u koji od ova tri tipa zemljišta treba svrstati ranije opisane jedinice.

Autori su se starali da ova studija bude veran odraz savremenog poznavanja naših zemljišta i da u njoj sav do sada prikupljeni naučni materijal bude obrađen sa stanovišta savremenih shvatanja u pedologiji.

Naša zemljišta nismo obrađivali samo kao prirodno istoriske tvorevine sa njihovom genezom i evolucijom, već i kao sredinu za razvoj poljoprivrednih i šumskih biljaka. Stoga je veliki deo studije posvećen problemu ekoloških, zatim agrohemijskih karakteristika pojedinih tipova zemljišta, naročito njihovoj produktivnosti i putevima za povećanje njihove proizvodne vrednosti. Trudili smo se da povećemo u jednu celinu sve rezultate do kojih se došlo u pojedinim granama nauka o zemljištu.

Nadamo se da ova studija neće poslužiti samo naučnim i stručnim radnicima iz oblasti nauka o zemljištu, već da će ona biti od koristi agronomima i šumarima koji se bave biljnom proizvodnjom, biologima koji se bave ekologijom, hidrotehničarima koji rešavaju vodoprivredne probleme, geografima i ostalim stručnjacima koji se bave erozijom zemljišta, itd.